

תַּפְּלָה לְיוֹבֵל הַ-400 לְגֵלְיוֹ אַמְרִיקָה

הוֹבָא לְדָפוּס ע"י מ. חֲזַקְנִי

בְּאוֹקְטוֹבֵר של שנת 1892 הוֹחַג בארצות הברית יובל ה-400 לגילוי חלק-העולם החדש על ידי כריסטופר קולומבוס ומלווייו. ליוֹבֵל הַיָּה גַם אופי דתי, ויהודי אמריקה חגגו אותו בשבת דחול המועד סוכות, תרנ"ג. בדרשות שהשמיעו הרבנים בבתי כנסיות לכבוד היוֹבֵל, הודגשה העובדה שגירוש יהודי ספרד חל בעת בה הפליגו אניות קולומבוס למסען בכיוון היבשת הבלתי-נודעת, ואיך התנקמה ההיסטוריה בממלכה הארורה, שנהפכה מקיסרות גדולה למדינה עניה.

בניו-יורק התקיים איגוד של קהילות חרדיות, בפיקוחו הרוחני של הרב יעקב יוסף, המגיד מווילנה, שנתמנה לרב הכולל. מזכיר הקהילה הכללית היה הסופר העברי-האידי והמחנך יהודה בוכהאלטר, ולו נמסרה המשימה לחבר תפילה מיוחדת לכבוד היוֹבֵל לגילוי אמריקה. בוכהאלטר (1860 — ?) היה יליד מאריאמפול, ליטא. הוא בא לארצות הברית בשנת 1880. עסק ברוכלות, שלח קורספונדציות ל"המליץ", השתתף בשבועון האידי "ידישע גאזעטן", וחיבר שני קונטרסים בעברית, — "יתרון דעת ההכמה" ו"נודד ממקומו". בשנת 1884 חזר לרוסיה, היה עוזר פנימי במערכת "הצפירה" והשתתף ב"האסיף". בשנת 1887 בא שנית לאמריקה, ובשנות 1888—1892 היה מזכירו של איגוד הקהילות בניו-יורק. אחר כך עסק בוכהאלטר בהוראה עברית, ובשנת 1912 נתמנה למנהל בית הספר על שם משה מונטיפיורי. הוא הוציא בידיש את הקובץ "דער וועקער" ("המעורר"), מוקדש לחינוך העברי ובעיותיו, ובעתונות העברית והאידיש פירסם מאמרים בעניני חינוך במגמה חרדית.⁽¹⁾

התפילה שחיבר בוכהאלטר בשם רב הכולל, הוקראה בשבת דחול המועד סוכות בבתי-הכנסיות של החרדים בניו-יורק ובערים אחרות. התפילה שהיא פסיפס של פסוקי תנ"ך וניבי הסידור המחזוריים, כוללת בתוכה גם "תחינה" לגאולה שלמה ולקִיבוץ גלויות והיא מסתיימת במעין "מי שברך" לנשיא ארצות הברית, לסגנון למזכיריו ולמדינה כולה.

(1) משה חזקני: עברים כחלוצי יידיש באמריקה, — מצודה ז', תשי"ד, ע' 520—521.

התפילה נתפרסמה כעלון מיוחד והיא חזרה ונדפסה גם בעתונות היהודית של הימים זהם⁽²⁾.

תפילה

ליום מלאת ארבע מאות שנה להתגלות ארץ החדשה על ידי כריסטאפער קאלומבוס.

אל אלוהי הרחוקות לכל בשר אשר בידך נפש כל חי ורוח כל בשר איש!
אתה הוא האלהים לבדך לכל ממלכות הארץ, אתה עשית את השמים ואת הארץ, תבל ומלחא אתה יסדתם, נותן נשמה לעם עליה ורוח להולכים בה. זמני או בראת תבל ארצך הבודלת אנוש מראש, יציר כפיך מבחר ברואיך, ותכירהו לעמוד לפניך לשרת בהיכל חכמתך ותחסרהו מעט מאלוהים בחכמה בינה דעה והשכל עם הרוח אשר אצלת לו ברכה להתחזקת על שרשי מחצב עולמך למען יכיר וידע פלאיך מה רב טובך אשר צפנת לברואיך ואז יודה לך על חסדך ואמתך ובקהל עם ירוממך, כי מאז מעולם ועד עתה הגדלת רחמיך לבני סגולתך שארית נחלתך, וכאב חזואג לבניו דאגת לצאצאי בחיריך... ועל כל צרה שלא תבוא שמת עליהם עיגך לטובה לבל יאברו חיי מתחת שמיך, וכמו שדברת בחזון לעמך על ידי ירמיהו נביאך „מקוה ישראל מרשיעו בעת צרה“ (ירמיה י"ד), וגם בימי הבינים בעת אשר חשכת הבערות ואי-סבלנות כסה [כסתה] את פני ארץ ספרד ועל פני מלכה ושריה ובני עמה שכנה עננה הרת חרב הרג ואבדן של כליות ושמדות על עמך ישראל ובאש קנאתם הרגו טבחז שרפו באש את אלה שמטרו נפשם על קדוש שמך, הגה גם אז ברחמיך הרבים הקדמת רחמים לדונו ובטרם תמחץ הבינות צרי למכאובם ומחץ מכתם רפאת ביום זעם, כי העירות רוח ממרום על האיש הדגול מרבבה „אדם הראשון בארץ החדשה“, הלא הוא כריסטאפער קאלומבוס עם שני בני עמך אשר ארחז לחברה עמו וכמוהו כמותם השליכו נפשם מנגד לעבור ארחות ימים מעבר לים האטלאנטי לבקש להם שמים חדשים וארץ חדשה אשר עוד לא דרכה שם רגל איש איירופי מעולם, ואתה ברחמיך הרבים ראית בצרת נפשם ואת כל התלאות אשר מצאתם בדרך, נתת להם בים דרך ובמים עזים נתיבה ותביאם לשלום למחוז חפצם וישמחו כי תקותם באה, תאות לבם נתת להם וניד שפתם בל מנעת סלה ותשועתך עמדה להם ביום השנים עשר לחדש אקטבער שנת 1492 למצוא ארץ רחבת ידיים ומלאה ברכת ד' הנקראת ארץ אמריקא, אשר בה מצאו בניך העשוקים סתרה מפני שורר. זמני אז ועד כה בכל פעם השיגום בלהות אויב ומתנעם של גורות רעות ושמדות ר"ל בארצות פזוריהם החישו מפלט להם מרוח סועה וסער לארץ החדשה זאת, אשר קבלתם בודועות פתוחות ובסכר פנים יפות של חבה

(2) אנו מפרסמים את התפילה לפי הגוסח שנדפס ביומן „ידישעס טאגעבלאט“, של 3 באוקטובר 1892, ובשבועון „ידישע באַזעטן“ של 5 באוקטובר 1892, — ערב סוכות, תרנ"ב.

וחופש דת ושיווי זכויות אשר ענדה עטרות לראשה המחוקק הגדול הנשיא הראשון הישר באדם דשארדז ואַשינגטון וסיעתו מנוחתם כבוד — אשר לזאת נאספנו כולנו לפניך היום הזה במלאת ארבע מאות שנה להתגלות הארץ החדשה להודות לך בקול רנה והמון חוגג על הנסים ועל הגבורות והתשועות שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה, וגלגלת זכות על ידי הגבר הוקם על כריסטאפער קאלומבוס ורעיו היהודים לזכות את כל נרדף וקשה יום ומר נפש של כל עמי התבל בכלל ולעמך ישראל הממושך וממורט בכל ארצות פזורנו בפרט אשר בה עשית להם תשועה גדולה ופורקן כיום הזה. ואנחנו תפלה לאל חיינו מעוז ישועתנו המושיע לנו בעת צרה ואשר הוציאנו מעבדות לחרות ממצרים וספרד כי ישוב ירחמנו לקבץ נדחנו מכל ארצות פזורינו ויוליכנו קוממיות לארצנו ויתגנו לשם ולתהלה בכל עמי הארץ בשונו את שבותנו כמו שכתוב: „בעת ההיא אביא אתכם ובעת קבצי אתכם כי אתן אתכם לשם ולתהלה בכל עמי הארץ בשונו את שבותיכם לעיניכם” (צפניה ג) וכו' אמן סלה.

יזכור אלהים את נשמת התייר הגבור הנערץ הנכבד כריסטאפער קאלומבוס שהלך לעולמו ויסתירהו בסתר כנפיו לעולמים בתוך שאר נפשות הצדיקים הישרים חסידי אומות העולם בעבור שאנו מתפללים בעד נשמתו ובגן עדן תהא מנוחתו. ת'נ'צ'ב'ה.

יזכור אלהים את שני בני היצהר מבני עמנו שארחו לחברה עם התייר הגדול והנכבד כריסטאפער קאלומבוס והסתירם בסתר כנפיו לעולמים בתוך שאר נפשות ישראל בעבור שאנו מתפללים בעד נשמתם בגן עדן תהא מנוחתם ת'נ'צ'ב'ה.

יזכור אלהים את נשמת המחוקק החסיד הנשיא בארץ החדשה דאריז ואַשינגטון עם בני סיעתו הישרים והתמימים ויסתירם בסתר כנפיו לעולמים בתוך שאר חסידי אומות העולם בעבור שאנו מתפללים בעד נשמתם בגן עדן תהא מנוחתם ת'נ'צ'ב'ה.

**

אנא השם! שלח נא עורך מקודש לכבוד נשיא ארצות הברית בנימין האריסון ומשנהו לוי פ. מארטאן עם כל השרים הנושאים משרה בממשלת הארץ הזאת. אנא השם! ברכם טהרם רחמם צדקתך תמיד גמלם ויבלו ימיהם בסוב ושנותיהם בנעימים — שוה עליהם הוד והדר וכצנה רצון תעטרם אמן!

**

אנא השם. צוה ברכתך לארץ הזאת ולדרים עליה ופרוס עליהם סוכת שלמך. חסד האמת יפגשו צדק ושלום ישקו ולא ישמע כל פרץ וצווחה ברחובותיה. אנא השם. השפיע עליה שפע ברכות ממעון קדשך, הארץ תתן יבולה... ועץ השדה יתן פרויו, ייעפו נאות דשא וגיל גבעות תזגורנה אף תעטרנה בשנת שובע שמחות בנעימות ימינך נצח — אמן!